

JOSEP M. DOMINGO

Homenatge als Jocs Florals de Barcelona*

La «restauració» dels Jocs Florals de 1859 no ha deixat de commemorar-se cada cop que ha tocat, però, com és de tota obvietat, i com no podia ser altrament, n'han resultat commemoracions dissemblants, ben significatives del moment en què s'han produït, en definitiva a mercè de les circumstàncies (de les possibilitats) immediates. Per exemple, tenen poc a veure entre si les autocelebracions dels 25 anys, el 1883, molt en clau consistorial, és a dir, interna, i la dels 50 anys, el 1908, en ple triomf del catalanisme polític, amb una projecció pública espectacular i lluïda, amb aquell esplèndid cartell de Ramon Casas, amb el número especial de la *Il·lustració Catalana*, amb l'acte central en un Palau de Belles Arts enlluernador, atapeït de personalitats i de públic i magníficament decorat per a l'ocasió per Puig i Cadafalch. I aquestes autocelebracions encara tenen menys a veure amb les commemoracions per força discretes del centenari, el 1959, amb els Jocs exiliats, i a l'interior prohibits i contraprogramats per les autoritats del règim –contraprogramats amb uns «Juegos Florales Sindicales»: no res menys.

L'ocasió d'ara dels 150 anys ens obliga a triar entre el paper fàcil d'*outsiders* displicents davant d'aquesta cosa a hores d'ara comunament intel·ligible que són els Jocs o bé el paper diguem-ne un pèl engavanyador (perquè explicar segons què costa) de concernits per unes accions que hom suposa

* Conferència pronunciada a la sessió pública de commemoració dels 150 anys de la restauració dels Jocs Florals de Barcelona, celebrada a l'Acadèmia de Bones Lletres el 15 d'octubre del 2009.

remotes no ja en la seva literal anècdota (ben comprensiblement, val a dir) sinó pels valors i les lliçons que projectaven, que són els valors i les lliçons de l'historicisme romàntic: als antípodes, doncs (afegiré, si se'm permet l'excurs), de les estratègies d'oblit (d'oblit d'informacions antiquades i d'hàbits obsolets) que, segons ens expliquen els analistes, han esdevingut imprescindibles per sobreviure en aquests temps de tanta incertesa i de tanta postmodernitat.

Com que som aquí, convocats per l'Acadèmia de Bones Lletres i la Diputació de Barcelona, deu quedar clar quina ha estat la nostra tria —d'altra banda ben previsible, perquè ens coneixem i sabem de quin mal patim. Simplement, una consideració atenta i sense prejudicis de la nostra contemporaneïtat no pot ser indiferent a la disposició (pero també, goso dir, a la lucidesa) d'aquells catalans de 1859 (els de la «restauració» dels Jocs, però alhora els de l'aprovació del pla d'eixample de Barcelona, de l'enderroc de les muralles de Lleida, de la fundació del Banc de Sabadell, de la fundació del Centre de Lectura de Reus, de la fundació de l'Ateneo Catalán, de l'assaig del primer Ictíneu, de l'inici de la guerra d'Àfrica, etc.), la lucidesa i la disposició d'aquells catalans de 1859 que, alhora que es reconeixien en «una nova civilització» (ho deia així Antoni de Bofarull precisament al seu discurs als Jocs de 1859), eren capaços de mobilitzar-se per no quedar enrere, convençuts (ara faig paràfrasi d'uns mots atribuïbles a Josep de Manjarrés) de poder comptar amb uns equips capaços de complementar la transformació material del país amb una transformació intel·lectual a la mateixa escala d'ambició i de visibilitat —és a dir, convençuts de la necessitat de dotar-se d'unes *numina*, d'unes imatges, que repristinessin els catalans tan escaridament industrials i els ubiquessin en la contemporaneïtat. Torno al discurs de Bofarull de 1859: només calia —deia— «obrir pas als cantors [...] i confiar en lo molt que lo país pot donar de si». No som, en definitiva, aliens a la nova magnitud en què tot plegat ubicava el català: a la funcionalitat que li atorgava i a l'àmbit de competitivitat que li obria, que acabà configurant, així que va eixamplant-se, la possibilitat d'una llengua comuna i alhora d'un espai literari excepcional —l'espai que habiten Verdaguer, Carner, Riba, Rodoreda i tants altres.

De manera que *de res nostra agitur*: diria que recordar-ho, mostrar fins a quin punt és, en efecte, un afer nostre, ha estat un interès comú de les

iniciatives de commemoració d'aquest cent cinquantenari. L'acte al Saló de Cent del passat 21 de maig, pròpiament la festa jocfloralesca d'enguany, feia memòria dels Jocs del centenari a l'exili, a París, el 1959; l'exposició oberta al Museu d'Història de Barcelona sobre els Jocs de 1859 («Barcelona i els Jocs Florals, 1859. Modernització i romanticisme»), amb el cicle de conferències i activitats (amb concert inclòs) que hi és adherit, també el cicle de conferències paral·lel de l'ICUB i les properes Jornades internacionals a l'IEC s'han proposat d'examinar el fenomen dels Jocs tot fent un esforç per explorar-lo en la seva extensió i complexitat, cosa que inclou l'interès a transcendir l'àmbit estricte de la cultura literària.

També els volums que avui són presentats, vinculats a la recerca universitària, han volgut fer-hi joc, en la seva discreció, però amb convicció –amb una convicció que deu ser indicada amb la factura material que els editors els han volgut donar. Es tracta del facsímil de l'anuari de 1925,¹ a cura del Dr. Joaquim Molas, que rescata el curiós metadiscurs amb què la institució jocfloralesca, en temps poc propicis, s'autovindica tot traçant un valuós escritini (segons que remarca el curador) de la poesia vuitcentista. I, d'altra banda, del facsímil del primer anuari dels Jocs,² acompanyat de diversa documentació que testimonia tant aspectes de l'àrdua gènesi de la «restauració» del 59 com, finalment, l'extraordinària capacitat de fascinació d'aquella festa tota nimbada de l'«aureola real» i de l'«alegria primaveral» de què va parlar Carles Riba. Als retrets d'adusta erudita que algú gosés fer a aquests volums (o als cicles de conferències, o a l'exposició) sempre podríem replicar (un altre cop amb Riba) que la recerca podria ser que fos el més digne homenatge.

1. *Homenatge als Jocs Florals de Barcelona. Any LXVII de llur restauració*, edició facsímil, pròleg de Joaquim Molas, Punctum / Grup d'Estudi de la Literatura del Vuit-cents / Diputació de Barcelona, Lleida, 2009.

2. *Jocs Florals de Barcelona en 1859. Edició facsímil, documents i testimonis*, pròleg i documentació a cura de Josep M. Domingo, Punctum / Grup d'Estudi de la Literatura del Vuit-cents / Diputació de Barcelona, Lleida, 2009.

